

І.Я. КОЦЮМБАС, директор, доктор ветеринарних наук, професор, член-кор. НААН, засл. діяч науки і техніки України, Doctor honoris causa ДНДКІ ветеринарних препаратів та кормових добавок, Львів

ДНДКІ ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ ТА КОРМОВИХ ДОБАВОК — 40 РОКІВ: ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ ТА СЬОГОДЕННЯ

У жовтні 2015 р. Державний науково-дослідний контрольний інститут ветеринарних препаратів та кормових добавок, провідна координуюча науково-контрольна установа України з виконання науково-дослідних робіт, розроблення нормативно-технічних документів, методів контролю і здійснення держнагляду за якістю та безпечністю продукції, яка використовується у ветмедицині й тваринництві, експертизи, апробації, стандартизації, сертифікації і реєстрації вітчизняних та імпортованих ветеринарних препаратів, кормових добавок, преміксів, відзначатиме своє 40-річчя.

Від часу заснування стратегічним напрямом розвитку установи була підготовка наукових кадрів відповідно до профілю. Біля витоків знаного нині інституту стояли відомі вчені – доктор ветеринарних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Олексій Іванович Сергієнко та доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН, академік УТА, заслужений діяч науки і техніки України Михайло Васильович Косенко, які зробили неоцінний внесок у формування інституту та основних напрямів його діяльності.

Наказом № 420 від 30 вересня 1975 р. було створено Західно-Українську зональну науково-контрольну лабораторію Всесоюзного державного науково-контрольного інституту ветпрепаратів (ВДНКІ ветпрепаратів, Москва).

У подальшому розвитку й становленні ЗУ ЗНKL, а пізніше й інституту, вирішальну роль відіграв П.П. Достоевський, який на той час очолював Головне управління ветеринарії з Держветінспекцією МСГ України.

З 1 січня 1989 р. на базі лабораторії було створено Українську філію ВДНКІ ветпрепаратів як самостійну юридичну установу. Це відкривало перспективи розвитку й розширення науково-дослідної та держконтрольної роботи, вирішення кадрових і фінансових питань, створення у Львові потужної науково-дослідної установи.

У грудні 1991 р. Українська філія ВДНКІ ветпрепаратів була реорганізо-

вана у ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. Тоді ж було визначено основні напрями науково-дослідної, організаційної та держконтрольної роботи, зокрема зроблено акцент на підготовці українських науковців, дослідження яких стали б конкурентоспроможними щодо досягнень зарубіжної ветмедицини. У 2001 р. інститут було нагороджено Почесною грамотою Кабміну України.

З березня 2004 р. автору цих рядків судилося продовжити естафету добрих справ і творити вже новітню історію. Усі ці роки інститут успішно виконує роль головної установи, яка невтомно працює над вирішенням актуальних питань ветеринарної науки і практичної медицини, не знижуючи темпів свого цілеспрямованого розвитку, використовуючи кращий вітчизняний і зарубіжний досвід, значний науковий потенціал, сучасні методи досліджень, інформаційні ресурси й інтеграційні можливості.

Сьогодні 46 % працівників – науковці з науковими ступенями, з яких 40 кандидатів і 9 докторів наук, 1 член-кор. НААН України. Вони щороку підвищують свій науковий рівень (захисають 5–6 дисертацій) і кваліфікацію (у контрольних інститутах Чехії, Польщі, Німеччини, Росії, Бельгії, Білорусі, Італії тощо).

На рахунок колективу 570 завершених і впроваджених у серійне виробництво наукових розробок, 11 авторських свідоцтв, 49 патентів на винаходи, декла-

раційні патенти й патенти на корисні моделі, з яких 3 – міжнародні, 23 монографії, 88 стандартів, понад 150 методичних вказівок і рекомендацій, 7 довідників, 8 посібників, опубліковано понад 1500 наукових статей, у т. ч. 80 – у зарубіжних виданнях. Для контролю якості ветпрепаратів і кормових добавок профільні лабораторії інституту використовують понад 500 сучасних методів і методик, з яких 70 розробили вчені інституту й передали для роботи профільним лабораторіям ветмедицини України різних рівнів.

Інститут є ініціатором досліджень з розроблення нових протимікробних лікарських препаратів на основі фторхінолонів для профілактики та лікування акушерських, гінекологічних, мікотоксикологічних, шлунково-кишкових і респіраторних захворювань тварин і птиці. Передано виробництву розроблені нормативні документи на вискооефективні дезінфекційні засоби класу «Кристал», «Неодез Екстра», які використовуються для обробки тваринницьких приміщень, у т. ч. у присутності тварин, і не мають аналогів у світі. Високу ефективність на виробництві підтверджують також нові антигельмінтні препарати. Передано в серійне виробництво 160 рецептур на фітопрепарати, 75 – на кормові добавки й премікси.

Рівень забезпечення сучасним обладнанням, науковими кадрами дозволяє інституту не лише проводити дослідження з якості, безпечності й ефективності ветпрепаратів, кормових добавок і пре-

міксів, а й досліджувати сировину й готову продукцію тваринного походження на залишкові кількості діючих речовин ветпрепаратів, солей важких металів, радіонуклідів, шкідливих хімічних речовин, які застосовуються в агропромисловому виробництві, визначати бактеріальну й паразитарну забрудненість, проводити дослідження на мутагенність і канцерогенність, ідентифікацію білків різних видів тварин і птиці, ГМО. Колектив інституту ініціював розроблення Національної програми моніторингу залишків ветпрепаратів у продуктах тваринництва, підготував відповідні матеріали, схвалені Верховною Радою України й використані в Законі України «Про Загальнодержавну цільову економічну програму проведення моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах, а також у харчових продуктах, підконтрольних ветеринарній службі» від 4 червня 2009 р. № 1446-VI.

У частині здійснення практичного державного нагляду й контролю якості ветпрепаратів, кормів, кормових добавок і преміксів інститут щороку проводить 200–250 експертиз НД на імпорتنі, 100–120 на вітчизняні препарати з відтворенням методів контролю, здійснює державний нагляд на 70–90 підприємствах, які випускають продукцію для ветмедицини й тваринництва, по 700–900 серіях проводить вибіркового контроль продукції на якість, безпечність, ефективність, обстежує підприємства ветмедицини для підтвердження умов організації виробництва продуктів для ветмедицини й тваринництва.

Усі профільні лабораторії інституту акредитовані на відповідність міжнародному стандарту ДСТУ/ISO/IES 17025,

а дослідження гармонізовані з параметрами міжнародних стандартів і практики, відповідають вимогам національної безпеки. Інститут має підготовлені кадри для впровадження стандартів міжнародної системи якості GCP, GLP, GMP і HACCP у відповідні сфери діяльності. Ось лише декілька основних напрямів діяльності наукової установи:

- сертифікація ветеринарних лікарських засобів, сировини й продуктів тваринного походження, атестація виробництв ветеринарних лікарських засобів, акредитація випробувальних лабораторій контролю якості ветпрепаратів і кормових добавок;

- встановлення залишкових кількостей ветпрепаратів і токсикантів у сировині, продуктах тваринного походження, кормах і кормових добавках;

- фармакологічний нагляд за застосуванням зареєстрованих ветпрепаратів, контроль за дотриманням його вимог усіма учасниками ринку ветпрепаратів;

- контроль за дотриманням норм належної клінічної, лабораторної, виробничої й дистрибутивної практики всіма суб'єктами господарювання у сфері ветеринарної фармації;

- валідація, експертна оцінка й контроль у сфері розроблення, виробництва, обігу й застосування ветпрепаратів, кормів і кормових добавок, а також визначення біодоступності й біоеквівалентності;

- наукові консультації щодо ефективності, якості та безпеки ветеринарних лікарських засобів, кормів і кормових добавок установам і організаціям ветмедицини.

Наукові тематики інститут виконує на замовлення Мінагрополітики, Держветфітослужби України. Серед їх напрямів – гармонізація національного зако-

нодавства України до законодавства ЄС щодо визначення правових, організаційних і економічних засад у сфері виробництва, експорту, імпорту, використання й уведення в обіг кормів, кормових добавок, преміксів та забезпечення їх якості й безпеки. Інститут є організатором розроблення Закону України «Про корми», який уже розглянутий у профільних комітетах Верховної Ради. Проект Закону гармонізовано із законодавством ЄС, зокрема регламентами ЄС № 183/2005, 767/2009, 1831/2003.

За держзамовленням розроблено нормативні документи щодо приведення у відповідність до чинного законодавства України та міжнародних стандартів механізмів погодження технічних умов на продукцію для ветеринарної медицини та змін до них з урахуванням правил державної реєстрації «Порядок заборони (призупинення) та вилучення з обігу ветеринарних препаратів, кормових добавок на території України».

Гармонізовано стандарти системи Кодексу Аліментаріус: CAC/MRL 2-2012 Maximum Residue Limits for Veterinary Drugs in Foods (Максимальні залишкові концентрації ветеринарних препаратів в харчових продуктах); CAC/RCP 61-2005 Code of Practice to Minimize and Contain of Antimicrobial Resistance (Норми і правила щодо мінімізації й запобігання поширенню резистентності до антимікробних препаратів); CAC/GL 77-2011 Guidelines for Risk Analysis of Foodborne Antimicrobial Resistance (Рекомендації щодо проведення аналізу ризику резистентності до антимікробних препаратів харчового походження).

Науковці інституту завершили виконання завдань з кластерного проекту «Acoustic wave application for the analysis of the quality and safety of porous food

and non-food matrices» – «ACOUSTICS» за програмою ІТЕА, результатом якого є розроблені й упроваджені альтернативні, інноваційні методи та методика виявлення мікотоксину ДОН у кормах і сировині. У завершальній фазі роботи – валідація розробленого спільно з литовськими партнерами акустичного приладу та порівняльні випробування з традиційними методиками визначення мікотоксинів на базі ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. Цей проект був першим і єдиним для України в рамках програми робіт європейської агенції координації досліджень ІТЕА-2.

ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок плідно співпрацює із 42 науково-дослідними, освітніми установами національної та галузевих академій наук України, 24 зарубіжними науковими й науково-контрольними закладами, 112 інофірмами 23 країн світу. На його базі функціонують Державна фармакологічна комісія ветмедицини України, технічний комітет Держспоживстандарту України «Засоби захисту тварин, корми та кормові добавки», акредитовані відповідно до міжнародного стандарту ДСТУ ISO/IEC-17025, Орган і випробувальний Центр із сертифікації та впровадження на відповідність ветпрепаратів, кормів, кормових добавок і продуктів тваринництва, Національне агентство із реєстрації продукції для ветмедицини і тваринництва.

Інститут бере участь у роботі Світової організації охорони здоров'я тварин, Світової організації продовольства та сільського господарства тощо. Зв'язки із закордонними колегами дають можливість співробітникам постійно підвищувати науковий рівень, розширювати контакти й працювати над іміджем своєї держави. Науковці інституту підвищують свій кваліфікаційний рівень завдяки стажуванню у різних наукових установах Європи – Державному інституті ветеринарії у Пулавах, Інституті зоотехніки (Краків), у лабораторії «Єврофін» у Німеччині (Гамбург), Інституті загальної та неорганічної хімії імені Н.С. Курнакова РАН (Москва), Національному інституту оцінки ризи-

ку продовольства і ветеринарії у Литві (Каунас), Інституті реєстрації ветеринарних препаратів, кормів і кормових добавок (Чеська Республіка) та Лабораторії ветеринарної медицини (Данія).

Установа забезпечує виконання програми з підготовки та проведення наукових, виробничих і практичних форумів. Традиційно тут проводяться міжнародні науково-практичні конференції на тему «Ветеринарні препарати: розробка, контроль якості та застосування», щороку – науково-практичні конференції й семінари міжнародного та всеукраїнського рівня з актуальних питань розвитку ветеринарної науки та практики, функціонують постійно діючі курси з підготовки контролерів для виробництв ветмедицини. Інститут є постійним учасником національних і регіональних виставок досягнень народного господарства, представляв свої розробки на тематичних виставках у Німеччині, Польщі, Чехії, Росії, Білорусі. Фонд інформаційного забезпечення установи налічує понад 19 000 одиниць найменувань нормативних документів, це найчисленніша профільна інформаційна база у ветеринарній медицині України.

Колектив інституту спрямовує свою працю на примноження авторитету Батьківщини. Його співробітники гідно відстоювали свої права й свободи на Майдані Незалежності під час Помаранчевої революції та революції Гідності. Під постійною увагою трудового колективу захисники, які боронять свободу, незалежність і територіальну цілісність України. Серед них – чоловіки й сини наших співробітників, для яких інститут виділив кошти на придбання найнеобхіднішого військового спорядження. З ініціативи працівників неодноразово збиралися кошти, харчові продукти й медикаменти для наших героїв. Окрім того, у фонд допомоги воїнам АТО було перераховано чотириденний зарібок працівників, для Львівського військового госпіталю придбано сучасне аналітичне й діагностичне обладнання.

Свій 40-річний ювілей інститут зустрічає гідним внеском у вітчизняну і світову ветеринарну науку та практику.

Профільні лабораторії установи повністю переобладнані згідно з вимогами GMP. Лабораторії, об'єкти забезпечення, конференц-зали відповідають міжнародним нормам. В інституті функціонує один із кращих в Україні центрів з розведення лабораторних тварин.

Інститут плідно співпрацює з керівниками й спеціалістами ветслужби України, Польщі, Угорщини, Словаччини з питань об'єднання зусиль ветслужб, спрямованих на обмеження поширення вірусу сказу в Україні та Європі. Схвалено пропозицію щодо створення на базі ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок референс-центру Міжнародного епізоотичного бюро з безпеки продукції бджільництва, яка була розглянута й рекомендована до прийняття Комісією щодо наземних видів тварин МЄБ у вересні 2014 р.

Чіткі перспективи співпраці окреслені з головою Львівської облдержадміністрації О.М. Синюткою, який ознайомився з основними напрямками діяльності й роботою провідних лабораторій, відзначив актуальність функцій щодо контролю безпеки та якості ветпрепаратів, кормових добавок і харчових продуктів тваринного походження, що є запорукою для майбутнього здорового суспільства України.

Відомий письменник Бернард Шоу влучно зауважив: «Якщо людина робить складну працю й виконує її добре, вона ніколи не втратить до себе поваги». І сьогодні, напередодні 40-річного ювілею інституту, можна впевнено стверджувати, що мета науковців нашого закладу матеріалізувалася. Адже тут створено всі умови для науково-дослідної роботи, щоб кожен сповна зміг реалізувати свої творчі, наукові й професійні здібності, а це надалі сприятиме визнанню колективу інституту в царині вітчизняної та світової науки. ☺

